
Forvirringsfaktorer

SPRÅKSPALTEN

JØRGEN VOGT

Ullevål sykehus, Oslo

”Confoundere” er en av de få uoversatte latinoanglisismene som benyttes i Tidsskriftet. Ordet ble f.eks. brukt i nr. 4/1998 av Steinar Westin, som også gir en avgrensing av begrepet: ”såkalte confoundere, dvs. registrerte eller ukjente bakenforliggende forhold som kan påvirke utfallet og som er ulikt fordelt mellom eksponerte og ikke-eksponerte.” Han henviser også til confounderne som ”underliggende størrelser” (1). Fritt gjengitt antyder Westin at vi nok ikke kan være så sikre på forskningsresultater som sier at vin er mer helsebringende enn øl, fordi den bakenforliggende årsaksfaktor sosial klasse kan være ulikt fordelt mellom vin- og øldrikkere, slik at den epidemiologiske slutningen blir misvisende. Den underliggende faktor sosial status forvirrer altså forskerne og påvirker deres tolking på en uheldig måte.

Engelsk ”to confound” stammer fra latinsk *confundere*, blande sammen, og betyr gjøre til skamme, forvirre, forstyrre, sammenblande. Vårt fremmedord *konfus* har samme opprinnelse. I eksemplet ovenfor er sosioøkonomiske posisjon en forvirrende faktor som fører til misvisende slutninger. Jeg foreslår *forvirringsfaktor* som norsk avløserord for ”confounder”. Westins utsagn blir da: ”Epidemiologer er selvsagt kjent med metodeproblemer forbundet med forvirringsfaktorer, det vil si registrerte eller ukjente bakenforliggende forhold som kan påvirke utfallet, og som er ulikt fordelt mellom eksponerte og ikke-eksponerte.”

En annen løsning, etter mønster av substantiver som traktor, reformator og konservator, kan være *konfusor*, *konfusorene*, den eller de som forvirrer: avledet av adjektivet *konfus*. Det er for øvrig intet i veien for at *konfusor* og *forvirringsfaktor* kan brukes om hverandre som ensbetydende uttrykk.

LITTERATUR

1. Westin S. Epidemiologien og jakten på det gode liv. Tidsskr Nor Lægeforen 1998; 118: 517 – 8.

Publisert: 20. januar 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.